

Felszín alatti vizek EU Víz- Keretirányelv szerinti kémiai monitoring rendszere

Összeállította:

Bagi Márta

Országos Vízügyi Főigazgatóság
Vízvédelmi és Vízugyjtő-gazdálkodási Főosztály

Budapest, 2018. június

EU és hazai jogi alapok I. rész

EU egységes szabályok szerinti monitoring

2000/60/EK **Víz Keretirányelv**hez (VKI) és a felszín alatti vizek szennyezés és állapotromlás elleni védelméről 2006/118/EK

leányirányelvhez kapcsolódó hazai jogszabályok

91/676/EGK **Nitrát Irányelv**hez (NI) kapcsolódó hazai „nitrát” rendelet,

A 98/83/EK **Ivóvíz Irányelv**hez kapcsolódó rendeletek

Kétoldalú határvízi egyezmények

Hazai **monitoring** rendelet: **30/2004. (XII. 30.) KvVM rendelet a felszín alatti vizek vizsgálatának egyes szabályairól**

2007-ben indult: Állapotértékelési (feltáró) monitoring – **EU VKI FAV „jelentési” monitoring (VGT-1, VGT-2) ~ 3500 pont évenként**

Résztevők: BM, OVF, VIZIG-ek; Kormányhivatalok
Népegészségügyi Főosztályok (NFO) Mérőlaborjai és
a Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat (MBFSZ)

EU és hazai jogi alapok II. rész

2000/60/EK Víz Keretirányelv célkitűzések(VKI)

- El kell érni a jó mennyiségi és minőségi állapotot 15 év alatt.(mentesség 21, 27 év)
- Vissza kell fordítani a jelentős terhelési trendeket.
- Meg kell akadályozni, illetve korlátozni kell a káros anyagok vizekbe történő bejutását.
- Meg kell akadályozni a felszín alatti vizek állapotának romlását.

30/2004. (XII. 30.) KvVM rendelet a felszín alatti vizek vizsgálatának egyes szabályairól

1. Területi monitoring

- Az állami és önkormányzati felelősségi körbe tartozó monitoring vízügyi igazgatási szervek irányításáért felelős miniszter irányítása alá tartozó szervek által folyamatosan üzemeltetett rendszerek (pl. vízrajzi hálózat, rendszeresen vizsgált kutak), és a speciális rendszerek (pl. távlati vízbázisok vízrajzi hálózatba nem tartozó kútjai),
- más állami szervezetek által folyamatosan üzemeltetett monitoring rendszerek (pl. MBFSZ (korábban: MFGI) megfigyelő kúthálózata és forrásmérései, Talaj Információs Monitoring),
- települési önkormányzatok által végeztetett monitorozás.

2. Környezethasználati monitoring

- Környezethasználók (vízművek, az ipari üzemek, hulladéklerakók, egyéb szennyező források és szennyezett területek környezetében végzett mérések, megfigyelések).

FAV Vízminőségi monitoring rendszerek történeti áttekintése I. rész

- **Vízföldtani naplók**, a kutak építése során szerzett vízminőségi adatok 1970-től –OVF-nél 23.000 db fúrt kúthoz áll rendelkezésre vízkémia
- Felszín alatti vizet kitermelő kutak **üzemi adatszolgáltatása**, évenkénti minőségellenőrzése (1990-2003 -rutin) (2004-től rutin + 6 évente alapállapot) + közüzemi vízművek archív adatainak gyűjtése (1993-ig)
- **Pontszerű szennyezőforrások** monitoringja 1996-tól, (tulajdonosi felelősségi kör)
- **Üzemelő sérülékeny vízbázisok** monit., diagnosztika (1995. célprogram indítása)
- **Távlati vízbázisok** monitoringja (1994-től rutin+fémvizsgálatok, tvb. biztonságba helyezési program indítása)
- Felszínalatti **Vízminőségi Törzshálózat** - 1986-2006, VITUKI – 600 pont

(EU csatlakozás előtt MSZ-10-433: 1984 nemzeti szabvány három osztályos minősítési rendszer)

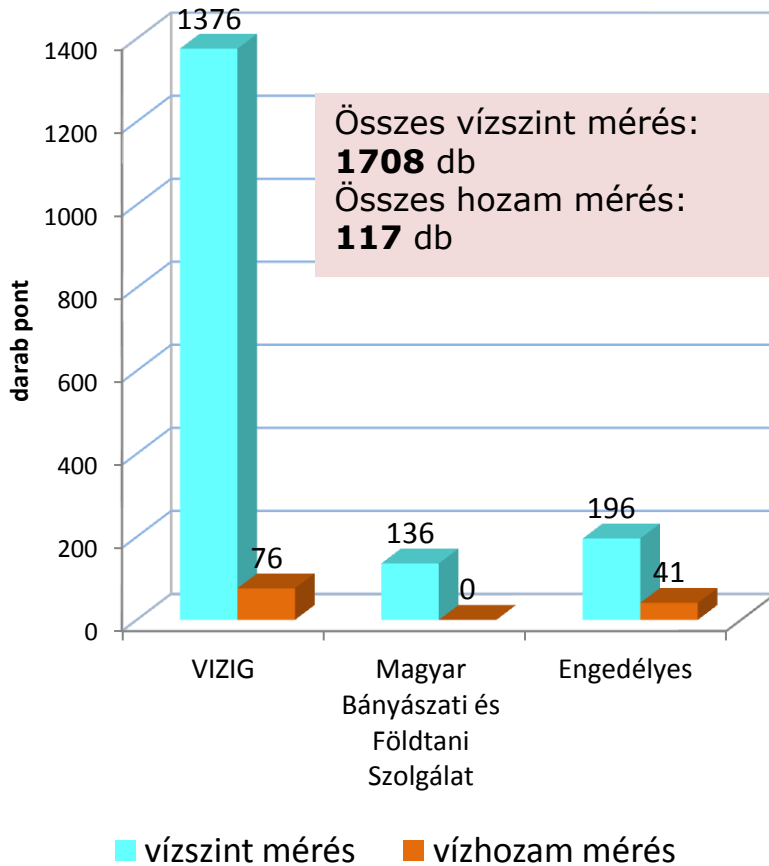
FAV Vízminőségi monitoring rendszerek történeti áttekintése II. rész

- **Felsődnai monitoring** (GNV) Szigetköz védelmére 1995-től, ÉDUKÖFE- 130 pont
- **Duna-Tisza-közi monitoring** - vízszintsüllyedések, 1996, 4 KÖFE - 97 pont
- **Települési monitoring**, 2002, mintaterületi 20 pont, 2004 - Phare 400 pont
- **Mezőgazdasági (Talaj Információs Monitoring) területek** monitoringja, 2000-2002 160 kút, 2004 -Phare 242 kút
- **Határvízi monitoring**, Szigetközi vízpótlás-1997-től magyar-szlovák 16 figyelő+6 termelő kút; magyar-román - 2006-tól 18 kút
- **Egyéb regionális vagy országos vízminőségi expedíciós feltárások** (pl. források feltárása-VITUKI-2001, Phare 2004, Dráva -2002, ENWAT-MÁFI -2007, VKI ex-ante -2015, stb....
- **Víztest monitoring (EU-VKI jelentési mon.)** 2007-től, cca. 2000 vízminőségi pont évente

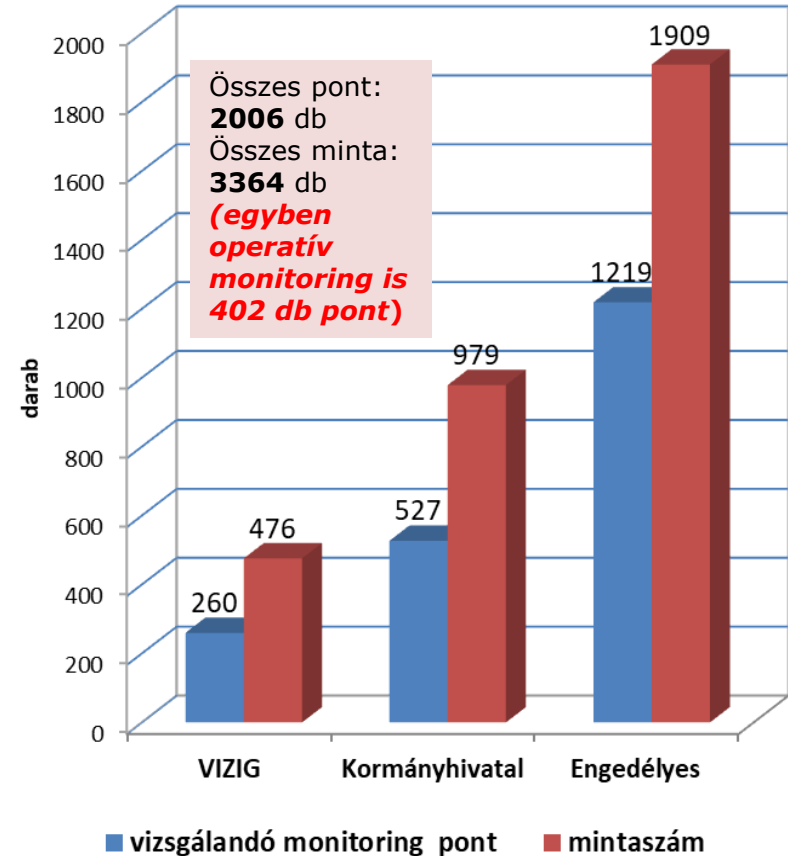

VKI 2018 évi felszín alatti mennyiségi és kémiai monitoring megoszlása

mennyiségi monitoring

kémiai felügyeleti monitoring 2018

Kémiai felügyeleti monitoring program - 2018

S1: sérülékeny külterületi – évente kétszer alapkémia(**rutin**), hatévente **peszticidek** és **nehézfémek** (858 pont)

S2: sérülékeny belterületi - évente kétszer alapkémia, hatévente **ipari szennyezőanyagok** és **peszticidek** (285 pont)

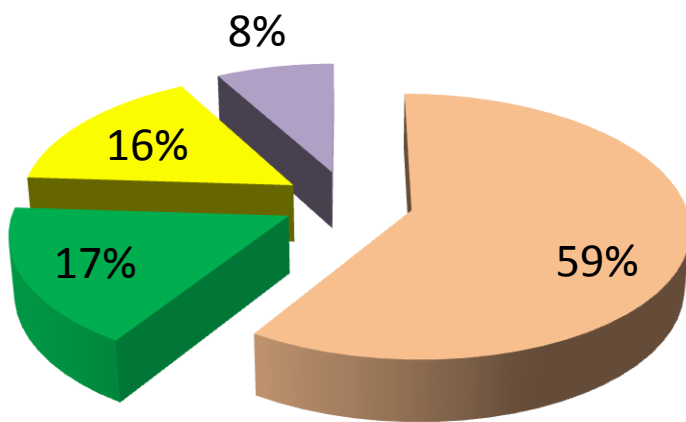
S3: védett rétegvíz – évente 1x alapkémia, hatévente **16/2016. (V. 12.) BM rendelet** vízműves **rendelet szerinti** felmérés (771 pont)

S4: termálvíz – hatévente 1x alapkémia (92 pont)

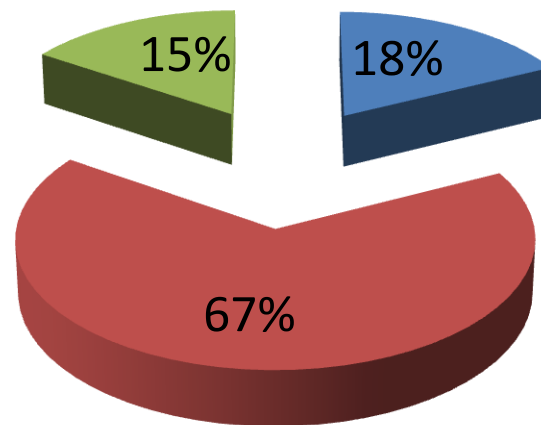
Sérülékeny felügyeleti programok megoszlása területhasználat szerint

külterületi program S1

- szántó
- erdő
- rét, legelő
- gyümölcsös vagy szőlő

belterületi program S2

- ipari
- falu
- város

Kémiai operatív monitoring-2018

Gyenge állapotú víztestekre

(nitrát, ammónia, szulfát, klorid, EC, triazin túllépések miatt)

O1: *évente kétszer* az *alapkémia* paraméterek

O2: *évente négy* mérés *alapkémia*

paraméterekre az ivóvíz-termelő objektumoknál, kivéve a felszíni szennyezéstől bizonyítottan védett vízadókat szűrőző objektumokat 16/2016. (V. 12.) BM rendelet, amelyeknél O1 program szerint mért mintavételi helyek.

O3: *évente egyszer* *pesticidek (triazin)* és

alapkémia paraméterek az O1, vagy O2 programban meghatározottak szerint. *(Ikva-vízgyűjtő, Répce felső vízgyűjtője, Duna bal parti vízgyűjtő - Vác-Budapest)*

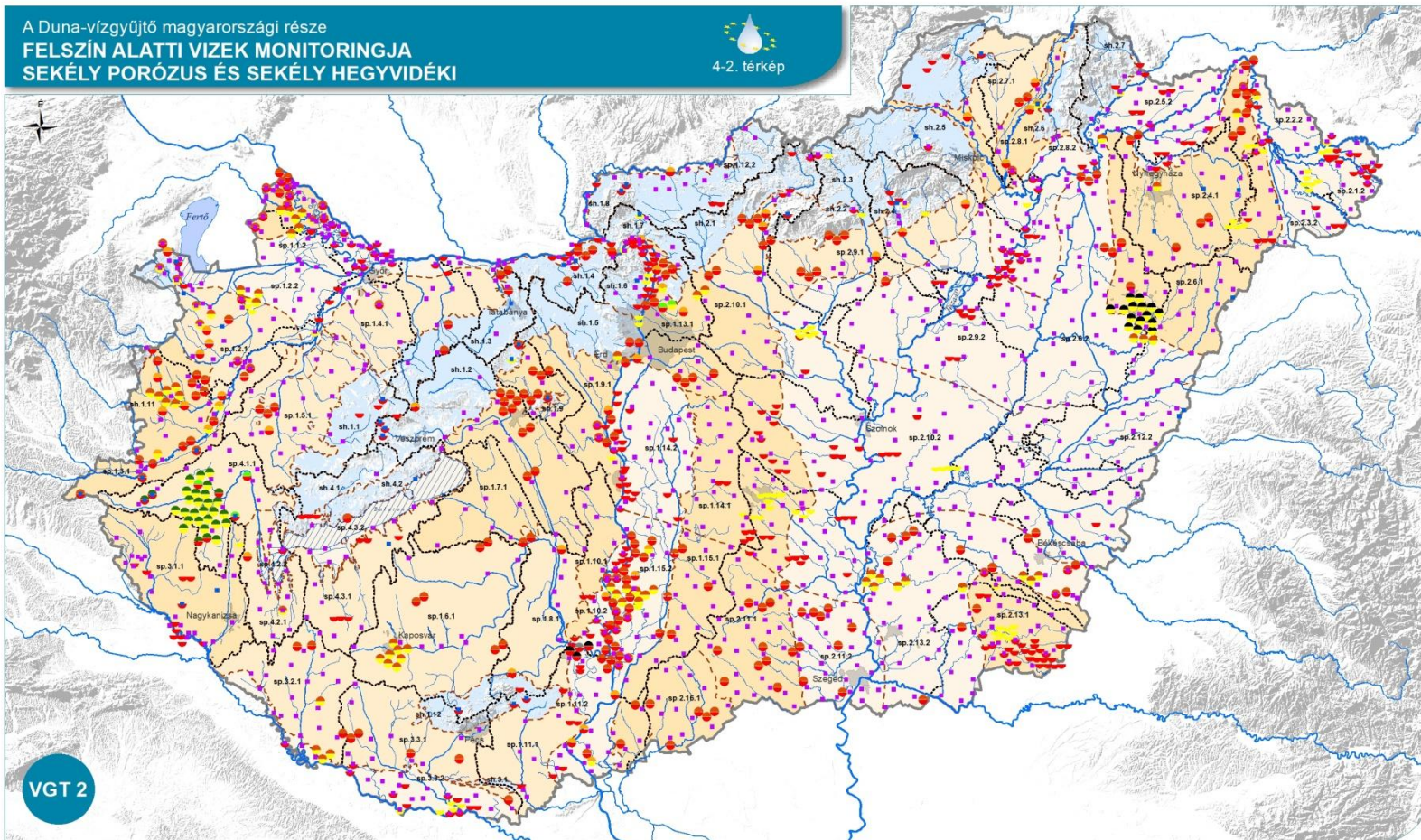
O4: *alifás klórozott szénhidrogénekre évi egy*

mérés és *alapkémia paraméterek* az O1, vagy O2 programban meghatározottak szerint. *(államiban nincs 2018-ban)*

Országos monitoring térképek: www.vizugy.hu honlapon

A Duna-vízgyűjtő magyarországi része
FELSZÍN ALATTI VIZEK MONITORINGJA
SEKÉLY PORÓZUS ÉS SEKÉLY HEGYVIDÉKI

VGT 2

Jelmagyarázat

- országhatár
- ..... alegységhatár
- nagyobb vízfolyás víztestek
- ▨ nagyobb állóvíz víztestek

Felszín alatti víztestek

- sekély porózus feláramlással
- sekély porózus leáramlással
- sekély porózus vegyes áramlással
- sekély hegyvidéki
- - víztesthatár

Feltáró monitoring programok

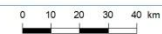
- sérülékeny külterületi
- sérülékeny belterületi
- védett rétegvíz
- termálvíz

Kémiai monitoring

- Operatív monitoring programok
- operatív alap kémia
- operatív alap kémia vízmű
- operatív növényvédőszer
- operatív növényvédőszer vízmű
- operatív pontszerű szennyezőforrás
- operatív pontszerű szennyezőforrás vízmű

Mennyiségi monitoring

- vízszint mérés
- vízhozam mérés

FAV VKI állami monitoring – mintavételi nehézségek a területi tapasztalatok alapján (2017-2018)

- A **kutat megrongálták vagy eltömődött**
- Phare, TIM kutak 18%-a, *(javításuk KEHOP projekt)*
- A **kút jó állapotú, de gyakran száraz vagy gyorsan leürül**, emiatt nem/rosszul mintázható – Phare, TIM kutak 3,3%-a *(törlés vagy továbbfúrás)*
- A **forrás gyakran kiszárad**, ezért gyakori az adathiány – 4db pont
- **Magánterületre való bejutás** nehézségei – 6 db pont
- **Belvíz borítottság**, szélsőséges időjárási-, rossz terepi viszonyok - 6 db pont

Madocsa talajvízminőség figyelő Phare kútcsoport megrongálása

(kép forrás: Középdunántúli-Vízügyi Igazgatóság)

Ordacsehi, Piezo T-1 2014B talajvízminőség figyelő kútpár megrongálása

(kép forrás: Baranya megyei Kormányhivatal-NFO 2016)

KEHOP 1.1.0 projekt „Vízgazdálkodással és az éghajlatváltozás hatásaival kapcsolatos tervezés, informatikai és monitoring fejlesztés” pályázat. 3. és 9. projektelem

Elvégzendő feladatok	Mennyiségi monitoring kút (db)	Kémiai monitoring kút (db)
Vegyes kútfelújítások, kúttisztítás , rongálás helyreállítása	12	32
Továbbfúrás , mélyítés ugyanabban a kútban	1	1
Melléfúrásos felújítás (ugyanazon a területen)	3	19
Új kút új helyen a tömedékeltek helyett	11	14
Új kút nitrát monitoring bővítésre (EU elvárás!)	0	27
Meglévő tönkrement kutak tömedékelése	9	13
Összesen:	36	106

VKI kémiai monitoring adatok haszna

Országos és regionális állapotértékelések, VGT2, VGT3, VKI, nitrát ország jelentés, vízbázis diagnosztika, stb.

Kötelező és ajánlott **nemzetközi adatszolgáltatások** teljesítése: *Európai Környezeti ügynökség (EEA), Nemzetközi Duna Védelmi Bizottság (ICPDR), Duna-medence Nemzetközi Ellenőrző Hálózat (TNMN), Nemzetközi Gazdasági Együttműködés és Fejlesztés Szervezete (OECD), határvízi egyezmények, stb.*

VKI kémiai monitoring adatok gyakorlati haszna jelentős, felhasználásuk sokrétű

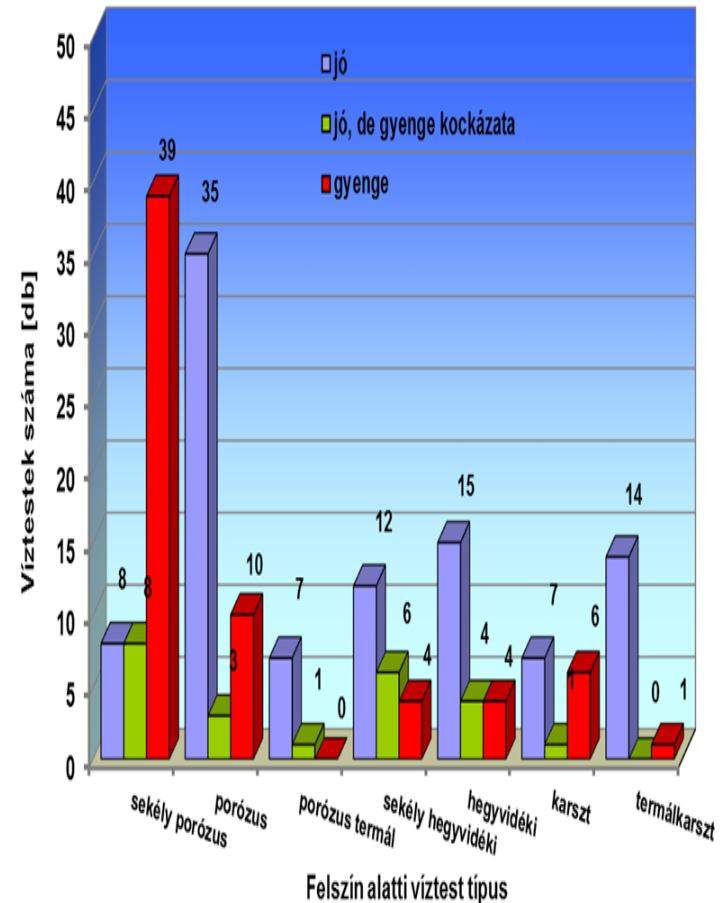
BM-OVF
vízminőségi adatbázis
VM-ONLINE
Agrárminisztérium:
OKIR

Hazai kiadványok
Nemzeti Atlasz,
Vízrajzi Évkönyv,
 hazai céges, egyetemi és magán adatszolgáltatások teljesítése

Felszín alatti víztestek állapotának összesített minősítése *(forrás: VGT2 állapotértékelés)*

„Vízgyűjtő Gazdálkodási Terv – 2015” (VGT2) alapján

- Felszín alatti víztestek összesített minősítését a mennyiségi és a kémiai minősítés eredményei közül a rosszabbik határozza meg.
- Az elvégzett tesztek alapján a 185 felszín alatti víztest közül 98 jó állapotú, 64 állapota gyenge és 23 víztest a „jó, de gyenge kockázata” integrált minősítést kapta.**
- Vízminőségi állapotértékelési megállapítások (háttér és küszöbértékek, és víztest és vízbázisok minősítése, trendvizsgálat) táblázatok elérhetők a www.vizugy.hu honlapon

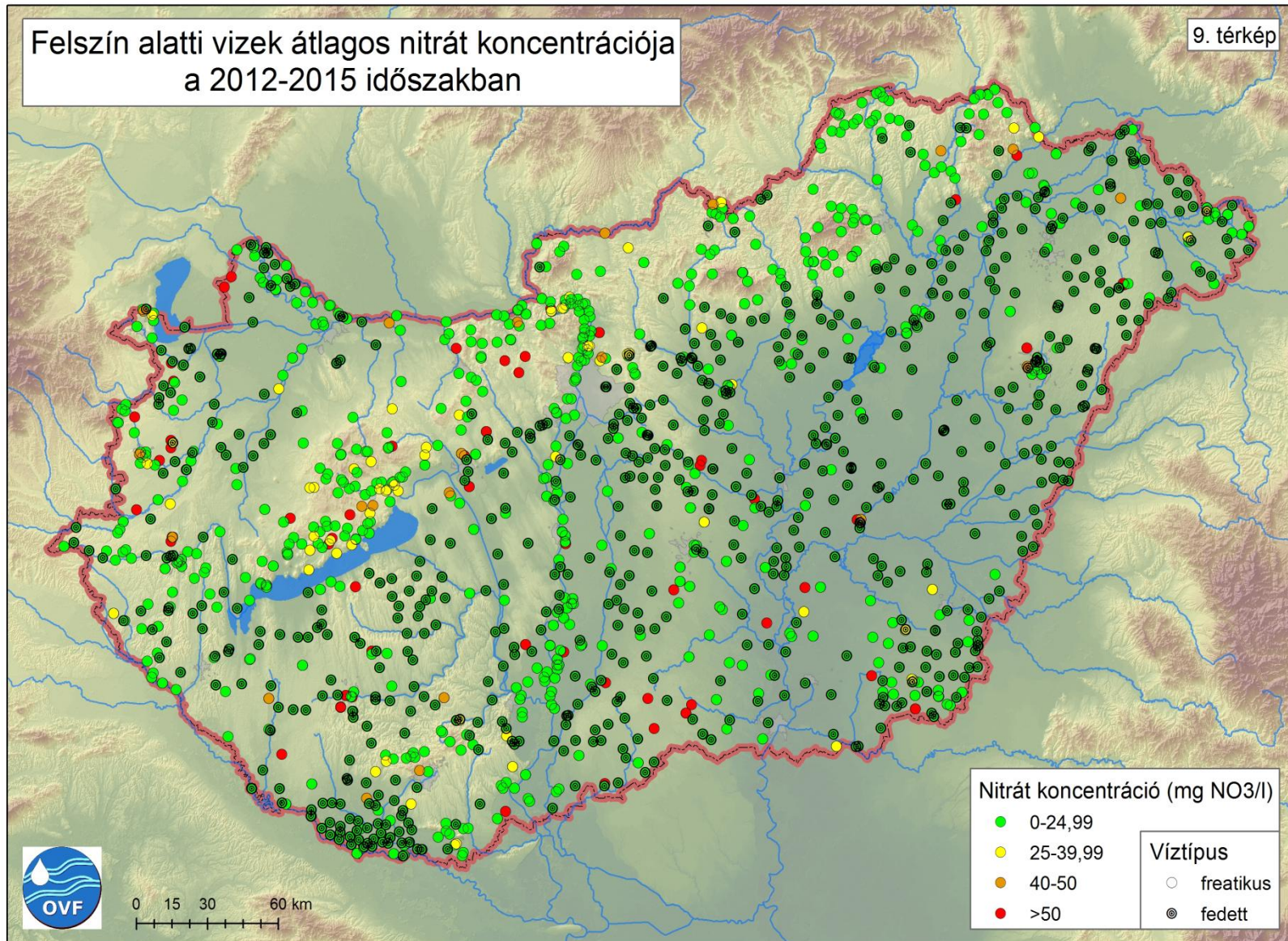
Felszín alatti vizek átlagos nitrát koncentrációinak (mg NO₃/l) megoszlása 2012-2015 közötti időszakban

Víztypus (Station Type)	Pontok %-os megoszlása (mg NO ₃ /l eltérés)				Összes pont (db)
	<25	25-39,99	40-50	>50	
Nyílt tükrű sekély felszín alatti víz (0-5m)	80%	6,70%	1,30%	12%	225
Nyílt tükrű felszín alatti víz (5-15m)	74,30%	5,20%	4,70%	15,80%	404
Nyílt tükrű felszín alatti víz (15-30m)	84,60%	3,20%	1,40%	10,90%	221
Nyílt tükrű mély felszín alatti víz (>30m)	84,40%	15,60%	0%	0%	32
Fedett (captive) felszín alatti víz	100%	0%	0%	0%	718
Karsztvíz	83,30%	9%	2,60%	5,10%	156
Összes:	87,80%	3,50%	1,70%	7%	1756

Felszín alatti vizek átlagos nitrát koncentrációja
a 2012-2015 időszakban

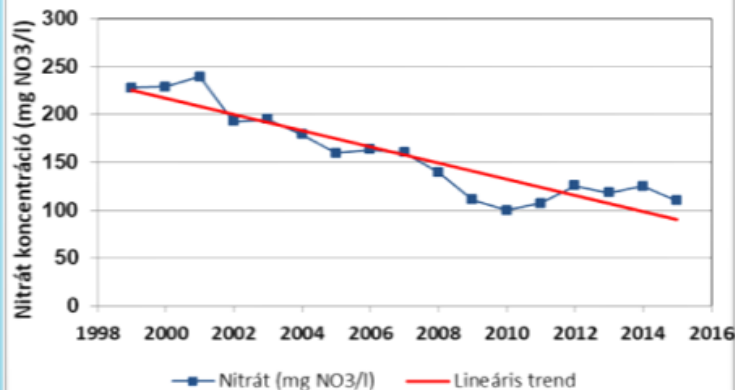
9. térkép

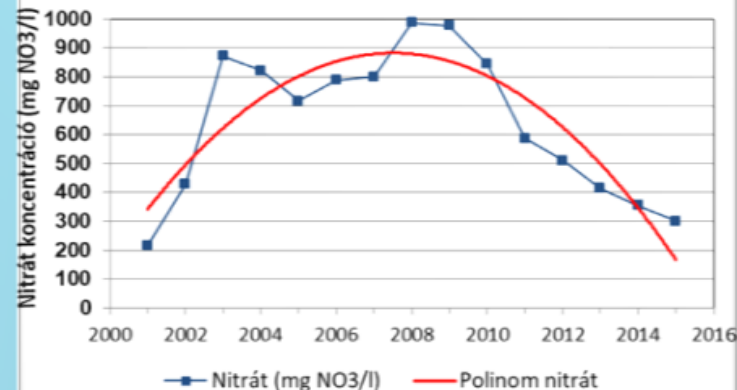

Nitrát átlagok éves trendje 4 VKI állomáson

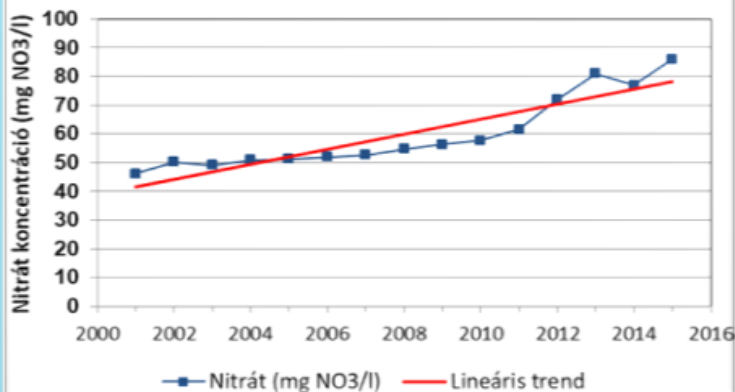
Felgyő, HUGWOAIF781, IV/27. figyelőkút,
(sekély porózus talajvíz, mélység= 4m)

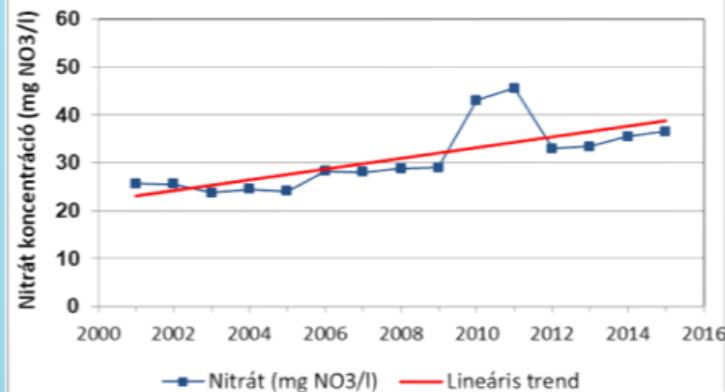
Baja Mátéháza, HUGWOAIG050, 981. figyelő
(sekély porózus talajvíz, mélység= 17m)

Tótvázsony Vm.2., HUGWOAII960,
(karszt, mélység= 99,3m)

Gödöllő, HUGWOACJ280, Északi vízmű 4.
(porózus rétegvíz, mélység= 42,5m)

Köszönöm a figyelmet!

Elérhetőség:

Bagi Márta

bagi.marta@ovf.hu